

BAĞA KELİMESİNİN ART ZAMANLI İNCELENMESİ

POST-TIME INVESTIGATION OF “BAGA” WORD

Ünal KALAYCI*

Özet

Sözlüklerde “bağa” kelimesinin karşılığı” kurbağa” olarak verilmektedir. Aynı sözlüklerde başına “kur” sesleri eklendikten sonra (kurug>kuru>kur/kur) “kurbağa” kelimesinin anlamı da “kurbağa” olarak verilmektedir. Bir kelimenin başına başka bir kelime eklendiği ve kelimenin anlamında hiçbir değişiklik olmadığı örnek, Türkçede bilinmemektedir. Dolayısıyla hem “bağa” hem “kurbağa” kelimesi incelenmeye değer kelimelerdir. Bu noktada asıl düğümü bağa kelimesinin anlamı çözecektir.

“Bağa” kelimesi günümüzde tek başına pek kullanılmamakla birlikte pek çok kelimeye birleşik kelimenin bir tarafını oluşturmaktadır. Bu çalışmada “bağa” kelimesinin Türkçenin ilk yazılı eserlerinden günümüze kadar izi sürülmüştür. Kelimedeki ses değişimleri, anlam değişimleri, bu kelimeyle oluşan birleşik sözcükler, bağa kelimesiyle sesteş kelimeler ve aynı kökten türeyen kelimeler tespit edilmiştir.

Çalışmada “bağa” kelimesi art zamanlı incelenerek sözlüklerde eş anlamlı görülen kurbağa kelimesinden farkının olup olmadığı tartışılmıştır. Tüm bu tespitlerden sonra “bağa” kelimesinin tek başına hangi anlamlar taşıyabileceği çıkarımı yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Art zamanlı inceleme, kaplumbağa, kurbağa, bağa.

Abstract

In the dictionaries, the word “baga” means “frog”. In the same dictionaries, after adding “kur” sounds (kurug> kuru> kur / kur) the word “frog” means “frog”. It is not known in Turkish that an additional word is added to the beginning of a word and there is no change in the meaning of the word. Therefore, both “tortoiseshell” and “frog” are worth looking at. At this point, the meaning of the word a tortoiseshell will solve the actual node.

Although the word “Bağa” is not used alone today, it forms part of the united word in many words. In this study, the word “baga” has been traced from the first written works of Turkish to the present day. The sound changes in the word, the changes in the meaning, the combined words formed with this word, the sound words and the words derived from the same root, have been detected. In the study, the term

---

* Dr., Kahramanmaraş Süha Erler Anadolu Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Kahramanmaraş / TÜRKİYE ukalayci@gmail.com

“tortoiseshell” was examined art-time and it was discussed whether there is any difference from the word frog which is synonymous with dictionaries. After all these determinations, the meaning of the word “tortoiseshell” alone can be deduced.

Keywords: Posttreatment, tortoise, frog, tortoiseshell

A. Art Zamanlı İnceleme

Aksan, dilbilim çalışmalarında art zamanlı ve eş zamanlı iki yöntem olduğunu eş zamanlı incelemenin yatay ekseninde, art zamanlı incelemeninse dikey ekseninde yapıldığını belirtmiştir. Diğer bir deyişle kelimenin zaman içerisinde gösterdiği değişikliğin art zamanlı bir çalışma ile ele alınacağını, bir kelimenin gelişimini dikkate almadan şu an için bir dildeki durgun hâlinin betimlenmesinin ise eş zamanlı yöntemle yapılacağını ifade etmiştir (Aksan, 1998, s. 38).

Korkmaz, art zamanlı dilbilimin çalışma şeklini şöyle tanımlamaktadır: “Art zamanlı dil bilim, dil olaylarını tarihî gelişme ve değişme süreci içinde inceler” (Korkmaz, 2007, s. 69).

Bu çalışmada “bağa” kelimesinin geçirdiği değişimler, ilk metinlerden günümüze kadar her yüzyıla ait bir ya da birkaç kaynaktan hareketle tespit edilmeye çalışılmıştır.

B. “Bağa” Kelimesinin Art Zamanlı İncelenmesi

B.1. Kaynaklarda “Bağa” kelimesi

Göktürk, Uygur ve Karahanlı dönemlerini ele alan “Eski Türkçenin Grameri” adlı eserde “baka” kelimesinin anlamı “kara kurbağa” olarak geçmektedir (Gabain, 1995, s. 266).

Eski Türkçe dönemine ait bir derlem çalışmasında бага kelimesinin Orhun Abidelerinde “İnançu бага Tarkan” şeklinde, Uygur dönemi eserlerinde “müyüz бага” ve Karahanlı Türkçesi ile yazılan eserlerde “kutuğ бага қур” şeklinde geçtiği tespit edilmiştir. (Çetin, 2019)

Türk dilinin bilinen ilk sözlüğü DLT’de “baka” kelimesi kurbağa anlamında kullanıldığı gibi “müngüzbaka” (Atalay, Divanu Lügati’t-Türk Dizini, 1999, s. 62) ve “kurbaka” kelimesinin karşılığı da “kurbağa” olarak geçmektedir. (Atalay, Divanu Lügati’t-Türk Dizini, 1999, s. 380) Sözlükte “müngüz” kelimesinin anlamı “boynuz” olarak verilmektedir (Atalay, Divanu Lügati’t-Türk Dizini, 1999, s. 417).

Clauson, 13. yüzyıl Türkçesine ait etimolojik sözlüğünde şu bilgileri vermiştir: “Baka: kendi kendine ‘kurbağa’ anlamındadır. Ayrıca eğer

‘boynuz, taş’ vb. anlamına gelen kelimeler öne alınırsa ‘kurbağa’ anlamındadır. Her iki anlamda da ufak fonetik değişiklikler olur” (Clauson, 1972, s. 357).

14. yüzyılda yazıldığı tahmin edilen “Et-Tuhfetü’z-Zekiyye fi’l-Lûgati’t-Türkiyye” adlı sözlükte bağa kelimesi “kabarşak/kabarçak” kelimeleriyle birlikte yer almıştır:

“kabarşaklı бага: Kaplumbağa, kabarşaklı бага. (kabarşak: Sandık, kutu.)

kabarçaklı бага: Kaplumbağa. (kabarçak: Sandık, kutu, kabarşak, kabarcık)” (Atalay, Et-Tuhfetü’z-Zekiyye fi’l-Lûgati’t-Türkiyye, 1945, s. 118).

14. yüzyılın ikinci yarısında veya 15. yüzyılın başlarında Arapçadan Türkçeye çevrilmiş Memluk-Kıpçak Türkçesine ait binicilik konusunda hazırlanmış “Münyetü’l Guzât” adlı eserde “baga” kelimesinin anlamı “kurbağa” olarak verilmiştir (Uğurlu, 1987, s. 148).

“Bağa” kelimesi 17. yüzyılda Evliya Çelebi’nin Seyahatname’sinde “bağı” şekliyle “kurbağı” kelimesinde görülmektedir (Dankoff, 2004, s. 185).

1882 yılında yazılan Çağatay Türkçesine ait “Lûgat-i Çağatay ve Türkî-i Osmanî” adlı sözlükte bağa kelimesi farklı maddelerde geçmiştir:

“baka: Kurbağa, zafda, kurbaka.

bakaçnak: Kaplımba, seng-puş, taşbağa.

kaplubağa: Taş bağa, tus bağa, baka.

taş baka: Kaplı bağa, tosbağa” (Buhari, 1902, s. 7, 18, 86, 134).

Şemsettin Sami’nin 19. yüzyılda hazırladığı “Lehçe-i Türkiyye-i Memalik-i Mısır” adlı sözlüğünde kelimeye bir harf eklenmiştir: “Bağa(n)→ باغا (z) Kurbağa, dıfda” (Sami, 2009, s. 48).

Kıpçak Türkçesi Sözlüğü’nde “bağa” kelimesinin anlamı “kaplumbağa veya kurbağa” şeklinde verilmiştir. Kaynak kısmında yukarıda ismi geçen Münyetü’l Guzât ve “Et-Tuhfetü’z-Zekiyye fi’l-Lûgati’t-Türkiyye” adlı sözlüklerin yanında Kitâbu Bulgatü’l Müştâk ve Gülistan Tercümesi’ne atıfta bulunulmuştur. Ayrıca kaynaklarda kelimenin “bağa ve boğa” şekillerinde geçtiği de ifade edilmiştir (Toparlı, Vural, & Karaatlı, 2014, s. 21). Aynı eserin kurbağa ve kurbuğa maddelerinin karşılığı doğal olarak “kurbağa” şeklinde verilmiştir.

Tietze, etimolojik sözlüğünde kelimenin iki anlamına yer vermiştir: “Bağa ‘kaplumbağa’ <ET. bağa ‘kurbağa, kaplumbağa’ ‘kaplumbağa kabuğu ve ondan mâmul eşya” (Tietze, 2002, s. 259).

Eckmann, Çağatay Türkçesinde ikizleşmeye örnek olarak diğer kelimelerin yanında baka kelimesini vermiştir: “bakğa/bağa “kur+bağa” (Eckmann, 1988, s. 30).

Gülensoy'un, "Köken Bilgisi Sözlüğü"nde kelime şu şekilde ele alınmıştır:

"bağa" 'kaplumbağa' OT. bağa (DLT)

<*bāka (T. Tekin)

AH.: kaburçaklı baka

TT.: kaplu bağa> kaplumbağa

An.ağl.: bağa, бага, bağ, bağarçık, bağcık, bābā 'kaplumbağa' (DS. II, 473)" (Gülensoy, 2011, s. 101).

Ağ üzerinden erişime açık bir kelime köken bilimi sitesinde bağa kelimesinin "baka" şekli ile ve kurbağa anlamıyla Uygur metinlerinde görüldüğü, 1391 yılında Saraylı Seyf tarafından kaleme alınan Gülistan Tercümesinde de kelime aynı anlamıyla ve "bağa" şekliyle geçtiği ifade edilmektedir (Anonim, 12).

Güncel Türkçe Sözlük'te "bağa" kelimesinin anlamları şu şekilde verilmiştir: 1. Kaplumbağa. 2. Deniz kaplumbağasının kabuğu. 3. Kaplumbağa kabuğu. 4. Kaplumbağa kabuğundan yapılmış veya bu kabuğu andırır biçimde olan. Boğa gözlük. 5. Ur" (Komisyon, 1998, s. 192).

Yeni Tarama Sözlüğü'nde "bağa" 1. Kaplumbağa 2. Kaplumbağanın kabuğu" şeklinde açıklanmıştır (Dilçin, 1983, s. 22).

Misalli Büyük Türkçe Sözlük'te bağa kelimesinin isim olduğu, eski Türkçede "baka" şeklinde ve "kurbağa" anlamıyla geçtiği belirtilmiş ve şu anlamları sıralanmıştır:

1. Kaplumbağa cinsinden hayvanların ortak adı. Görün görün iki kaz bir bağayı getirmiş uçar dediler (Kul Mes'ud). 2. Bu hayvanların vücudunun bir kısmını veya bütünü örtten sert kabuk. 3. Bu kabuktan yapılmış (eşya)" (Ayverdi, 2016, s. 254).

B.2. Bağa Kelimesi İle Oluşturulan Birleşik Hayvan Adları

Sıra	Bağa Kelimesiyle Oluşan Birleşik Kelimeler
1	bağator
2	cirbağa
3	kabarşaklı бага, kabarçaklı бага
4	kapkaçlı bağa
5	kaplumbağa, kaplımba, kaplubağa, kaplu(m)+baka
6	kara kurbağa
7	kurbağa, kurbağı, kurbaka,
8	kurbağacık (TDK)
9	kurbağalama (TDK)
10	kur(u)baka
11	müngüzbaka

12	otlubğa (TDK)
13	taş bağa
14	tus bağa, tosbağa, tıs bağa
15	yeşilbağa (TDK)

“Bağa” kelimesinin bir tarafını oluşturduğu yukarıdaki kelimeler de başka kelimelerle birleşerek yeni kelimeler oluşturmuştur: Kurbağa otu, karakurbağa otu, kurbağa yarpuzu, kurbağa yosunu, kurbağakaşığı, kurbağapisliğı, kurbağazehri...

B.3. Bağ, Bağa ve Baga Kelimleri Arasındaki İlişki

Türk tarihinde bir rütbe ve unvan olarak geçen “baga” kelimesinin yukarıda bahsi geçen “kurbağa” sözcüğündeki “bağa” kelimesi olduğu bazı araştırmacılar tarafından dile getirilmiş, kimi araştırmacılar da bu iddiaya karşı çıkmıştır. Bunun yanında kelimenin kökeninin “bağ” kelimesine dayandığı görüşü de vardır:

“Bağa: Tarkan unvanını niteleyen bir sıfat; küçük (rütbe ve unvanlarda)” (Tekin, 1998, s. 98-99) Aynı eserin 100. sayfasında “būka, buka: boğa” şeklinde yer almıştır.

Gömeç, “Boyla ve Baga Unvanı” adlı makalesinde “baga” unvanının belgelerde “boyla” unvanından daha fazla kullanıldığını ve бага unvanının siyasi, askeri veya sosyal teşkilatta boyla unvanının altında olduğunu ifade etmiştir (Gömeç, 2010, s. 77). Gömeç, yazısının devamında бага kelimesinin “bağ” kelimesinden geldiğini ifade etmiş ve “birkaç kabilenin birleşmesinden ortaya çıkan siyasi teşkilatın başı olduğunu dile getirmiştir (Gömeç, 2010, s. 79).

14. yüzyılda yazıldığı tahmin edilen “Et-Tuhfetü'z-Zekiyye fi'l-Lûgati't-Türkiyye” adlı sözlükte bağa kelimesi bağ kelimesi ile aynı anlamda kullanılmıştır: “bag: bağa, kurbağa, kabarşaklı bağa” (Atalay, Et-Tuhfetü'z-Zekiyye fi'l-Lûgati't-Türkiyye, 1945, s. 146).

Han-Woo Choi, eski Korece’de bulunan kelimeler üzerine yaptığı çalışmada yönetici unvanı olarak kullanılan “baga” kelimesinin kurbağa anlamındaki бага’dan geldiğini dile getirmiştir. Yine Ulanbator kelimesinin bator kısmının “bağator<bağa+tor” şeklinde oluştuğunu ve bağa kelimesinin eski Türkçede çokça kullanılan hayvan isimlerinden hareketle oluşmuş bir unvan olduğunu ifade etmiştir. Bağa+tor’daki “tor” kelimesinin “general, kahraman” anlamında, bağator’un da “kara kurbağa general” anlamında unvan olduğunu iddia etmiştir” (Choi, 2004, s. 89-90).

Tezcan, yönetici unvanı olan “baga kelimesini Han-Woo Choi’nin aksine hayvan anlamındaki бага’dan değil de bag/bey kelimesinden getirmiştir. Bu kelimenin anlamı ve kökeni hakkındaki düşüncesi şu

şekildedir: “Türk devletlerinde, ‘ilah’ anlamında değil, artık ‘sahip, hükümdar’ anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Sasani Devleti hükümdarları da bu kelimeyi hâkimiyetlerinin ilâhî menşeli olduğunu ifade edecek bir isim olarak kullanmışlardı. Eski Pers dilindeki *bago/baga*-kelimesinin Türkçeye doğrudan, İran değil daha çok Soğdlular vasıtasıyla ve muhtemelen milattan önceki dönemlerde geçtiği düşünülebilir” (Tezcan, 2007, s. 3106-3107).

B.4. Günümüz Türk Ülke ve Topluluklarında Bağa Kelimesi

“Bağa” kelimesi bir takım ses değişiklikleriyle Türkçenin konuşulduğu coğrafyalarda varlığını sürdürmektedir:

“~bāka (Hlç)
bāğa (Trkm),
kur-baka, бага (Osm., Yak.)
baka ‘kurbağa’, münüz baka ‘kaplumbağa’ (Kırg.)
baқа (Uyg., Çağ.)
baka (Alt.) (ATS, 33)
paka (Uyg., Oyr., Tel., sag.)
taşpaka (YUyg.)
maga (Küer.)
maka (Krç.)
taş baқа (tatK., Kırg.)
tas baқа (Kzk., Kklp., Krç.-Blk., Özb.)
kapқаçlı baқа (Kum.)” (Gülensoy, 2011, s. 101).

B. 5. Türkiye Türkçesi Ağzlarında Bağa Kelimesi

Kemaloğlu, Terekeme-Karapapah Türkleri Ağzına Ait Sözcükler “Muş-Bulanık Çevresi” başlıklı çalışmasında hayvan adları arasında tosbağa kelimesinin anlamını kaplumbağa olarak vermektedir (Kemaloğlu, 2012, s. 80).

Caferoğlu Isparta ağzından derlediği “tosbağı” için “kaplunbağa” karşılığını vermiştir (Caferoğlu, 1994, s. 207).

Halk ağzlarından derleme sözlüğünde “bağa” kelimesinin anlamı “kaplumbağa” olarak verilmekte ve tespit edildiği pek çok yöre sıralanmaktadır (Komisyon, Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, 1965).

C. Sonuç

1. Araştırmacılar tarafından “bağa” kelimesinin kökeni “bağ” ve “bag/bey” kelimelerine dayandırılmıştır.

2. Kelime, tarihi süreç içerisinde şu ses değişikliklerine uğramıştır:
bāka (Eski Türkçe)
baqa (Eski Türkçe)
baka (DLT-13.yy.)
baga (14-15. yy)
bağı (17. yy)
baka/ bağa (19. yy. Çağatay Türkçesi)
bağqa (Çağatay Türkçesi)
Bağa(n)/bağa/boğa (Kıpçak Türkçesinde)
bağa (Günümüzde)
3. Kaynaklardan tespit edildiği kadarıyla “bağa” kelimesi başka kelimelerle birleşerek çoğunluğu hayvan adı olan 15 farklı kelime oluşturmuştur. Bağa kelimesi günümüzde tek başına seyrek kullanılan kelimeler arasındadır.
4. Türkçede örneği bilinmeyen bir durumla karşı karşıyayız. Bir kelimenin önüne başka bir kelime eklenmiş ve kaynaklara göre kelimenin anlamında hiçbir değişiklik olmamıştır. Ulaşılan en eski kaynaklardan günümüze kadar “bağa” kelimesinin anlamı “kurbağa” ve birkaç örnekte de “kaplumbağa” olarak verilmiştir. İşin ilginç yanı ise aynı sözlükler ve kaynaklar “kurbağa” kelimesinin anlamını da “kurbağa” olarak vermiştir. Clauson’un yukarıda yer alan ifadesine göre “müngüz ve taş” gibi kelimeler “bağa” kelimesinin önüne geldiğinde de anlam değişmemiş yine “kurbağa” şeklinde ifade edilmiştir. Hatta Misalli Büyük Türkçe Sözlük’te bağa kelimesi kaplumbağa cinsinden hayvanların ortak adı olarak verilmiş ve kafalar iyice karışmıştır. “Maka: Bağa>baka>maka dönüşümü ile ortaya çıkmış olan kelime kurbağa anlamındadır. Bağa kelimesi kurbağa, kaplumbağa, tosbağa gibi hayvanların sert ve kuru kabuklarını ya da derilerini tanımlar” (Karakurt, 2019, s. 186).
5. Bu durumda aklımıza şu soru da gelmektedir: “Bu iki kelime arasında hiçbir anlam farkı yok mudur? Yoksa dikkatlerden kaçan bir şey mi var?
Buradan hareketle “bağa” kelimesinin “kurbağa” kelimesinden farklı bir anlamının olacağı düşünülebilir.
tos+bağa: Tos yapan, toslayan hayvan.
kur+bağa: Kur yapan, kur diye ses çıkaran hayvan.
cır+bağa: Cırlayan, cır diye ses çıkaran hayvan (Cırcır böceği).
kaplı/kaplu(m)+bağa: Üzeri kabukla kaplanmış hayvan.
müngüz+bağa: Müngüzlü (boynuzlu/ boynuz gibi kemikli) hayvan.

6. Bağa kelimesinin anlamında değişiklik olduğunu düşünebiliriz fakat bu bilgiye hiçbir kaynakta rastlanabilmiş değildir. Sonuç olarak denilebilir ki: “Bağa” kelimesi kurbağa kelimesinden farklı bir anlam içeriyor ve bu anlam bir üst maddede ifade edildiği gibi “sert ve kuru kabuk” olabileceği gibi dördüncü maddede ifade edildiği gibi “canlı/hayvan” anlamında da olabilir.

Kaynakça

- Aksan, D. (1998). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: TDK.
- Anonim. (12, 09 2019). *Etimoloji Türkçe*. Etimoloji Türkçe: <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/ba%c4%9fa> adresinden alındı
- Atalay, B. (1945). *Et-Tuhfetü'z-Zekiyye fi'l-Lûgati't-Türkiyye*. İstanbul: TDK.
- Atalay, B. (1999). *Divanu Lûgati't-Türk Dizini*. Ankara: TDK.
- Ayverdi, İ. (2016). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük, Kubbealtı*. İstanbul: Kubbealtı.
- Buhari, Ş. S. (1902). *Şeyh Süleyman Efendi's Çagatay-Osmanisches Wörterbuch*. (I. Kúnos, Çev.) Budapest: Mit Unterstützung der Ungarischen Akademie der Wissenschaften.
- Caferoğlu, A. (1994). *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme*. Ankara: TDK.
- Choi, H.-W. (2004). Eski Korece'de Türkçe Ödünç Kelimeler. *Bilig*(30), 89-90.
- Clauson, S. G. (1972). *Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. London: Oxford At The Clarendon Press.
- Çetin, E. (2019, 10 12). *Eski Türkçe ve Karahanlı Türkçesinin Tarihsel Derlemi (7.-13. yy.)*. <http://derlem.cu.edu.tr>: http://derlem.cu.edu.tr/index.php?a=tarihsel%2Fsearch&term=baga&donem=&eser_adi=&yuzuyil=&metin_turu= adresinden alındı
- Dankoff, R. (2004). *Evlîya Çelebi Seyahatnamesi Okuma Sözlüğü*. (S. Tezcan, Çev.) Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi 37.
- Dilçin, C. (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Eckmann, J. (1988). *Çağatayca El Kitabı*. (G. Karaağaç, Çev.) İstanbul: İstanbul Üniversitesi Basımevi.
- Gabain, A. V. (1995). *Eski Türkçenin Grameri* (2 b.). (M. Akalın, Çev.) Ankara: TTDK.
- Gömeç, S. (2010). Boyla ve Baga Unvanı. *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 73-80.
- Gülensoy, T. (2011). *Köken Bilgisi Sözlüğü* (2. b.). Ankara: TDK.
- Karakurt, D. (2019). *Türkçe Sözcük İncelemeleri*. E-Kitap: E-Kitap.
- Kemaloğlu, M. (2012). Terekeme-Karapapah Türkleri Ağzına Ait Sözcükler “Muş-Bulanık Çevresi”. *Türkiyat Mecmuası*, 22, 80.
- Komasyon. (1965). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Komasyon. (1998). *Komasyon, Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.
- Korkmaz, Z. (2007). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK.

- Sami, Ş. (2009). *Lehçe-i Türkiyye-i Memalik-i Mısır*. (V. Dauti, Çev.) İstanbul.
- Tekin, T. (1998). *Orhon Yazıtları*. İstanbul: Simurg.
- Tezcan, M. (2007). Paraların Işığında Türk ve İran Kavimlerinde Ay-Yıldız/Güneş Motifi ve Türk Kültürü İçin İran Araştırmalarının Önemi. 38. *Icanas (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) Bildiriler*, 6, 3106-3107.
- Tietze, A. (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati*. İstanbul: Simurg.
- Toparlı, R., Vural, H., & Karaatlı, R. (2014). *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*, TDK, 3. Baskı, Ankara 2014, s. 21. (3. b.). Ankara: TDK.
- Uğurlu, H. M. (1987). *Münyetü'l Guzât*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı